

&

NIEUWSBRIEF

SOENNES
SWAERDES

nr. 10 - april 2022

Bim bam beieren ...*... de koster lust geen eieren,
wat lust hij dan, spek in de pan ..."**Waar is de tijd dat we dit versje zongen en de koster op
vele plaatsen eieren inzamelde voor de geestelijken?*

Pasen is ontegensprekelijk een hoogtepunt in het kerkelijk jaar. Op die dag wordt jaarlijks de verrijzenis van Christus herdacht, een fundamenteel geloofsgegeven. In de meeste Germaanse talen is het woord Pasen afgeleid van 'ostara' (Ostern, easter), waarin we het woord 'oosten' herkennen, de plaats van de zonsopgang.

Net zoals er rond het kerstfeest een hele krans van liturgische en folkloristische gebruiken gegroeid zijn, zijn er rond Pasen eveneens heel wat rituelen en tradities te vinden. Een van de meest bekende en meest verspreide is het paasei, waarvan het belang teruggaat tot de derde of vierde eeuw. Een van de zeldzame gebruiken die in België de eertijds talrijke paasgebruiken heeft overleefd, is het eieren zoeken.

Kartonnen paasei gevuld met chocolade-eitjes

Na de Tweede Wereldoorlog werden de echte geverfde eieren geleidelijk aan vervangen door chocolade exemplaren. Aan de kinderen werd verteld dat die eieren werden gedropt en verstopt door de klokken van Rome. Vanaf de jaren zestig ruimde door de ontkerkelijking dit christelijke gebruik meer en meer plaats voor een andere eierenleverancier: de paashaas.

In de oude liturgie werd het officie (het gedenken van het lijden van Christus) van de paasnacht 's morgens op paaszaterdag gevierd en in die viering kwamen de klokken van Rome terug,

Het SJAOLHUUS
is open, elke woensdag
van 14 tot 17 uur
of op afspraak
info@soennesenswaerdes.be
089 62 94 53.

DE PAASCHTIJD.

Paaschzondag en Pinksteren (50^e dag) maken samen een feestgetijde uit van 50 dagen. Heel dien tijd wordt het mysterie van de Verlossing (Dood en Verrijzenis) gevierd. Pinksteren — Nederdaling van den H. Geest — is de bekroning van het Verlossingswerk.

1. Paaschzondag.

Dit is het grootste feest, het feest der feesten. Het is de verjaardag van Jezus' opstanding uit zijn graf, van zijn zegepraal over hel en dood.

In de kerk is alles op zijn paaschbest: mooi versierd altaar, rijke witte of gouden misgewaden, blijde gezangen.

(uittreksel uit een oud liturgisch boekje)

De kinderen konden bij hun ontwakken alvast paaseieren rapen. Maar snoepen mocht eigenlijk nog niet want de vasten liep pas af om 12 uur. Het paasfeest werd immers voorafgegaan door de veertigdagentijd, die op Aswoensdag begint. Op die dag zat de kerk vol mensen die een assenkruisje kwamen halen dat thuis of op het werk nog een tijdje zichtbaar bleef. Knielend op hun beide knieën ontvingen ze dat kruisje met een in kruisvorm uitgesneden stopsel en de woorden 'Memento homo, quia pulvis es, et in pulverem reverteris' oftewel 'Gedenkt, o mens, dat ge stof zijt en tot stof zult wederkeren'. Hiermee was de start gegeven van een periode van boete en verstervingen doen. Wat dat betekende, wordt duidelijk in de tekst hierna. Maar eerst wense we iedereen 'ne zaolige Paose' en dat niemand met een ei blijft zitten.

Inhoud

Pasen	1
De versterving	2
Bomen en kapelletjes	3
Lei-Pad & Griffel	4-5
Viering erfgoedboom	6
Ode aon n'n aaë baaim	7
Celtic Fields	8
Vijverplein	9-11
Fietsroute WO2	11
Vervlogen tijd	12

**Deze nieuwsbrief ontvangen
of lid worden van
Soennes & Swaerdes?**

Wil je graag op de hoogte blijven van het reilen en zeilen van Soennes & Swaerdes?

Heb je interesse in erfgoed?

Ben je actief als onderzoeker van de Zutendaalse geschiedenis?

Is plaatselijke heemkunde jouw ding?

Lees je graag artikelen over de eigen streek?

Schrijf je dan snel in als sympathisant of actief lid via
info@soennesenswaerdes.be

**Filmpje
Paaseieren rapen
in Stalken
rond 1980**

KLIK HIER

<https://www.youtube.com/watch?v=BvH2QmWTCw>

DE VERSTERVING

De vastentijd was de uitgelezen periode om een aantal 'verstervingen' te doen.

Het woord 'versterving' is tijdens de laatste decennia stilaan in de vergeethoek gesukkeld. De al wat ouderen onder ons kenden het vooral als een religieus begrip: "Oefening van het geestelijk leven ter beheersing van de driften, nodig voor een leven zonder aardse genoegens" (Van Dale). Wanneer we als kind graag iets wilden dat niet zo onmiddellijk in het bereik van ons of onze ouders lag, werd al rap gezegd: "Doe maar eens een versterving, ge moet ook niet alles krijgen wat ge wilt!"

Voor al de kerk hamerde erop dat we regelmatig moesten afzien van de in haar ogen platte, lage, gemakzuchtige, aardse pleziertjes en geneugtes. Zo stopten we tijdens de vastentijd de 'kebabbels en kermèlle' die we her en der kregen bij wijze van versterving in een glazen bokaal. Wanneer het vasten achter de rug was, probeerden we de meestal aan mekaar geklitte snoepjes eruit te peuteren - soms sneuvelde een bokaal wanneer de klont echt niet meer te scheiden was - en smikkelden we een week lang - wij vonden dat we dat wel verdiend hadden na zoveel weken van versterven - tot we maag- en tandpijn hadden. De versterving was bij deze geneutraliseerd maar dat kon de pret niet drukken.

In een bundeltje nota's van wijlen **kapelaan Piet Meertens** vonden we een getypte pagina met 'Voorbeelden van verstervingen'. Hij maakte een onderscheid in "verstervingen als bewijs van uw oprechte liefde tot God, als bewijs van uw oprechte liefde tot de naaste, en om uzelf te beheersen". De kapelaan gebruikte deze voorbeelden in de catechismusles, vermits ze vooral gericht waren tot lagere schoolkinderen. Af en toe wijdde hij in de kerk weleens een zondagspreek aan dit onderwerp, want ook volwassenen moesten af en toe een versterving doen.

2. Vastentijd.

De Woensdag na den derden Zondag is *Aschwoensdag*: dan begint de Vastentijd. Het kruisje met gewijde asch, waarmee de priester ons teekent, moet ons opwekken tot nederigheid en boetvaardigheid. Hij zegt ons: « Gedenk, o mensch, dat gij stof zijt en tot stof zult wederkeeren. »

De Vastentijd duurt tot Paschen. Het is een tijd van gebed, van boetvaardigheid en van overweging van Jezus' bitter lijden.

De dagen, waarop de vastenwet moet onderhouden worden, zijn de dagen in de week: veertig in getal, naar het voorbeeld van Jezus die 40 dagen vastte.

1. Verstervingen als bewijs van uw oprechte liefde tot God.

- 's Morgens vroeg opstaan om naar de mis te gaan, vooral op de dagen waarop niemand u daartoe heeft aangespoord.
- Meer te biechten gaan dan de maandelijks biecht met de school, bv. om de veertien dagen.
- 's Zondags vijf of tien minuten vòòr tijd naar de kerk gaan om wat met Jezus te praten. Het Lof bijwonen uit eigen beweging, zonder dat vader of moeder u hiertoe heeft aangezet.
- Wanneer ge voorbij een kerk komt, even binnengaan om Jezus te groeten.
- Voor ge uw huiswerk maakt of een les aanleert, eerbiedig een kruisje maken en een kort gebed verrichten om zegen en kracht bij uw werk. Dit ook doen wanneer anderen het opmerken.
- Terwijl ge naar de kerk gaat, de ingetogenheid bewaren en denken aan Jezus die ge weldra gaat (ontmoeten) ontvangen.
- Als ge vrije tijd hebt, eens een godsdienstig boek ter hand nemen en een spannend avonturenboek even ter zijde laten liggen.
- Uw drie weesgroeten 's morgens en 's avonds, geknield voor uw bed bidden, rechttop en niet ineengedoken.

2. Verstervingen als bewijs van uw oprechte liefde tot de naaste.

- Dadelijk en met een blij gezicht aan ouders en oversten gehoorzamen. Nooit laten merken dat ge het met tegenzin doet.
- Thuis de verlangens van vader en moeder trachten te raden, en uit eigen beweging een dienst bewijzen: bv. kolen halen, hout hakken, de afwas doen, schoenen poetsen, boodschappen doen, de tafel in gereedheid brengen, bedden opmaken, op broertjes of zusjes letten, enz.
- Wanneer iemand u iets misdeed, of tegengaat, hem toch met vriendelijkheid tegemoet gaan en alles vergeten en vergeven.

- De regels der beleefdheid onderhouden. Het is een verfijnde vorm van naastenliefde. Iemand groeten, zijn plaats afstaan, aan uw rechterkant laten gaan, eerst laten nemen, enz.
- Uit eigen beweging een feestdag of verjaardag van familieleden vieren of uw gelukwensen aanbieden.
- Als ge iets onvrijwillig beschadigd hebt, het openhartig bekennen, ook al vreest ge een straf. Zo mogelijk het zelf herstellen.
- Bij een spel graag de wil of het verlangen der anderen voldoen.

3. Om uzelf te leren beheersen.

- Steeds een flinke houding aannemen, ook wanneer ge alleen zijt. Recht-op zitten, niet omzien, benen niet kruisen, niet ineengedoken rondlopen wanneer het koud is. Pijn aan de knieën in de kerk verdragen.
- Niet gaan spelen wanneer het huiswerk niet volledig af is en de lessen gekend zijn.
- N.K. = nooit klagen, noch over weer, noch over eten, noch over werk.
- Dadelijk opstaan, bij het eerste teken, onmiddellijk uit bed.
- Zich flink wassen, ook bij koud weder.
- Geen enkel woord meer spreken als het stilzwijgen opgelegd is, noch in de rangen, noch in de klas.
- Iets droog eten. Niet eten buiten de maaltijden. Iets eten wat ge niet graag eet en omgekeerd. Snoep opzijleggen of weggeven.
- Ook een ander iets laten gebruiken waaraan ge gehecht zijt.
- Recht naar huis of naar school gaan. Niet blijven kijken op straat. Uitsalramen voorbijlopen. Nieuwsgierigheid bedwingen.
- Niet naar een film gaan kijken wanneer u daartoe de gelegenheid geboden wordt.
- Steeds op tijd gaan slapen, ook zonder dat vader of moeder het bevelen.

Een aantal verstervingen lijken eerder algemene attituderegeltjes te zijn, waarbij men zich niet echt ‘aardse genoegens’ dient te ontzeggen. Sommige zijn duidelijk geïnspireerd en ingegeven door het religieuze gedachtegoed, ook bepaalde verstervingen van punt 2 en punt 3. “Niet naar een film gaan kijken” bijvoorbeeld. In die tijd gingen (vooral geestelijken) er nog vanuit dat het witte doek synoniem was van perversie. Of “iets eten wat ge niet graag eet en omgekeerd”, het was duidelijk dat zowel kinderen als volwassenen niet teveel plezier mochten beleven aan het ‘aardse genot’ van eten en drinken. Terwijl dit toch een basisbehoefte is, én een vorm van geluk. Maar dat geluk mocht ook niet te intens zijn, dan was men niet goed bezig. Er mocht zelfs wat extra pijn aan te pas komen: “Pijn aan de knieën in de kerk verdragen”.

De «zingerende kapelaan» Piet Meertens zal dit jaar tijdens de bonte avond van de fanfare de première brengen van «Mooi Zutendaal», een liedje dat hij samen met zijn parochianen in het teken van het «jaar van het dorp» schreef en componeerde.

Als kind betekende een versterving doen toch vooral de individuele geneugten en plezierjes leren beheersen door zich af en toe iets wat een bepaald genoegens gaf, te ontzeggen. Het ‘welbevinden’ waar men tegenwoordig in de scholen hoog op inzet, wekte vroeger blijkbaar een eerder negatief gevoel op, vooral bij de geestelijkheid.

Kapelaan Piet Meertens voelde zich even goed thuis op de kansel in de kerk als op het podium van de Bonte Avond. Zijn missie bestond erin om de Zutendaalse bevolking te voorzien van de nodige katholieke ernst, op tijd en stond afgewisseld met vrolijke, zelfgeschreven liedjes.

(HBvL, 1978)

Doorbomen over kapelbomen en boomkapelletjes

Al eeuwen lang zijn bomen en kapellen of kapelletjes met elkaar verbonden. Een kapel onder het bladerdek van een lindeboom, een boomkapelletje dat een dikke eik doet opvallen. Religieus en spiritueel vormden ze een eenheid en waren ze onderdeel van het christelijk geloof.

Ook vandaag nog kom je ze op tal van plaatsen samen tegen. De Brigittakapel is een mooi voorbeeld van een kapel met twee kapelbomen. In de Watermolenweg staat een dikke eik met een boomkapelletje.

(foto archief Cl. Put)

Om de aandacht op dit stukje erfgoed te vestigen en zo te proberen om het niet verloren te laten gaan, hebben de erfgoedbeweging Soennes & Swaerdes en het Federatieteam parochies Zutendaal in samenwerking met het gemeentebestuur de handen in mekaar geslagen.

In ieder gehucht van Zutendaal zal vanaf de maand mei minstens één boomkapelletje een boom sieren. We zoeken een meter of peter voor elk boomkapelletje. Enerzijds om aan te geven waar al eerder een boomkapelletje gehangen heeft en anderzijds om een oogje in het zeil te houden en in de meimaand een bloemetje te zetten.

Laat ons weten als je interesse hebt om meter en/of peter te zijn. En om goesting te krijgen kun je op een alleszeggende foto van kort na de Tweede Wereldoorlog hiernaast zien hoe mooi boom en kapelletje samengaan met Pauline Liebens, de echtgenote van meester Put van de Heiberg, en haar kinderen Tilla, Simone en Mela.

Interesse? Meer vragen?

Info@soennesenswaerdes.be of 089 62 94 53.

Lei-Pad & Griffel

ERFGOED DAG

Erfgoedweek Lei-Pad & Griffel - vrijdag 22 april tot en met zondag 1 mei

In het kader van het thema 'Erfgoeddag maakt school' heeft de erfgoedbeweging in samenwerking met het gemeentebestuur en alle lagere scholen van Zutendaal onder de titel **Lei-Pad & Griffel** de voorbije weken een programma afgewerkt om 'U' tegen te zeggen. Vrijwilligers, vooral oudlerkrachten, brachten de waar (lees het scholenproject) aan de man. Kinderen, ouders, grootouders en overgrootouders vonden hun gading in de vele takken van het stamboomonderzoek. De expositie over de historiek van het onderwijs

in Zutendaal, met als blikvanger het klasje anno 1930, werd op vrijdagavond 22 april samen met het schoolhuis plechtig geopend. In het daarop volgende weekend konden de Zutendalenaars komen kennismaken met het rijke verleden van hun gemeente... en lokale bieren in het cafeetje. Tijdens de afgelopen week bezochten 14 klassen van de lagere scholen de expositie. **Het laatste weekend van april worden de deuren van het schoolhuis een laatste maal wijd opengegooid.** De erfgoedweek zegt dan vaarwel en tot volgend jaar.

https://www.youtube.com/watch?v=JO5sdM4If_I

KLIK HIER

Opening
expo & Sjaolhuus

https://www.youtube.com/watch?v=GzKcVteP_1Y

KLIK HIER

*Klassen
bezoeken
de expo &
het Sjaolhuus*

Duimpjes

Deze keer kennen we maar één duim toe maar wel eentje die uitziet alsof hij net heeft kennisgemaakt met een zware hamer (lees: fel opgezwollen is). We danken van harte alle vrijwilligers en deelnemers die een grote of kleine bijdrage geleverd hebben voor het welslagen van de erfgoedweek. We zijn ook reuzeblij met de samenwerking met het gemeentebestuur en alle lagere scholen in Zutendaal.

ODE AON N'N AAË BAAIM

Zing met ons mee!
(hymnetekst wordt uitgedeeld)

m.m.v.
Zutendaals Mannenkoor
Gemengd Koor Heidegalm
Fanfare St.-Ursula

ZONDAG 15 MEI 2022

VIERING

ERFGOEDBOOM VAN HET JAAR

14U-17U

PARKING ZWEMBAD 'T SOETE DAL - DAALSTRAAT

PICKNICK

VERSIERING KNOTEIK

LOFLIED AAN DE BOOM

<https://youtu.be/1VWitvjkqaM>

KLIK HIER

KOFFIE EN VLAAI

KINDERACTIVITEIT

GRATIS TOEGANG

